

ԴԱՍԵՐ ԱԻԵՏԱՐԱՆԷՆ

ԱՆԻՐԱԻ ՄԱՄՈՆԱՆ

Մարդկութեան տնտեսական և բարոյական կեանքին յաւիտենական խնդիրներուն թերեւս ամէնէն գլխաւորն է դրամը։ Ասիկա այնքան իրական երեւոյթ մըն է մարդկային ըմբռնումներու մէջ որ նոյն իսկ պատերազմներուն և աշխարհակալութիւններուն ալ հիմը դրամ եղած է այժմ։

Ի՞նչ է Աւետարանին պատգամը այս մասին։

Սիմէոն ընթերցողներէն մին այս խնդիրը հետեւեալ կերպով կը դնէ մեր առջեւ. — « Անիւս մամուլայէն ձեզի բաշկամներ քէէ՛» (Ղկա. ԺԶ. 9)։ Ի՞նչ է աղիօ՞ք խական իմաստը այս խօսքին. վասնզի շատե՛ր կարգով ճայն գլխոյն մէջ բռնած առակը, կը նշանակէն քէ անաղաւ միջոցներով ձեռք բերուած մամուլն եթէ բաշկամներ չանելու խախտուի, ենթական մեղապարս պիտի չմամուլանայ։

Աւետարանի մէջ շատ պարզ է խնդիրը։

Ամէնէն յառաջ մատնեալ բառին իմաստը պէտք է ճշգրտել. — ինչ որ մենք հիմայ կը հասկնանք հարստութիւն բառով, Աւետարաններու գրութեան չիջանին ալ միեւնոյն բանը կը հասկընային մարդիկ մատնեալ բառով (արամերէն)։

Յիսուս Քրիստոս այդ պատգամը տրուաւ, Անիրաւ Տնտեսին առակը խօսելէ ետքը. և ըսել ուղեց, թէ մարդիկ դրամը, հարստութիւնը հաւատարմութեամբ պիտի վաստակին և պիտի գործածեն։ Հետեւաբար ամօթ չէ գրամի համար աշխատիլը, հերիք է որ մարդ մը, կամ ընկերութիւն մը, նոյն իսկ պետութիւն մը, իր խելքով և արդար միջոցներով վաստակի զայն։ Մեղք չէ հարստանալը, եթէ մարդ գործածէ զայն նոյնքան հաւատարմութեամբ։

Աւետարանին սկզբունքը լաւ ըմբռնելու համար պարզապէս խնդիրներու մասին պէտք է ուշադրութիւն ընել երեք կէտերու.

Ա. — Քրիստոնեայ մարդը իր բարոյական և ֆիզիքական ոյժերուն հաւատարմով պիտի ըլլայ աշխատութեան մէջ։ Բրնութեան օրէնքն է ասիկա։ Մարդ չի կըր-

նար երկու տէրերու միանգամայն ծառայել։ Ասիկա անբնական է։ Աստուած և մամուլ հաւատար կերպով չեն կրնար սիրոյ և պաշտամունքի առարկայ ըլլալ։ Փրկիչը՝ զիտեցէք կ'ըսէ երկինքին թռչունները, ապրելու բնական մեթոտ մը ունին և հաւատարիմ են ատոր. նայեցէք կ'ըսէ զատի վայրի ծաղիկներուն. Սողոմոն, հրէութեան ամէնէն վեհաշուք թագաւորը, իր բոլոր փառքերուն մէջ չի կրցաւ հագուել ծաղիկի մը պերճանքը (կարգալ Մտթ. 2. 22-34)։

Բ. — Երկու հարուստներուն առակը և օրինակը պերճախօս է ինքնին՝ Աւետարանի պատգամը գործնականապէս բացատրելու համար դրամական խնդիրներու մէջ։

Առաջինը իր տան արտաքին դրան առջեւ ծնգած ծիւրած աղքատ Ղազարոսը արհամարհող հարուստն է, որ հարաւայած է՝ ո՛վ գիտէ ինչ կերպով, իր անձին համար միայն. կ'ուտէ, կը խմէ, չքեղ կը հագուի, բայց իր աչքին առջեւ պարզօրոյ աղքատութիւնն ու թշուառութիւնը չտեսնելու կը զարնէ։ Մինչ այդ հարուստը պէտք էր գիտնար իր հարստութեամբ (անիրաւ մամուլայով) բարեկամներ չահել։ Այս հարուստին առակը կցուած է Անիրաւ Տնտեսի առակին (կարգալ Ղուկասու ԺԶ. ր. 19-31)։

Երկրորդ հարուստին առակը, դարձեալ Ղուկասու մէջ (ԺԲ. 13-31), աւելի ազդու է։ Հոգատէր հարուստ մըն է ան. այսինքն մշակներու աշխատանքով հարստացած մէկը, որուն ամբարները լեցունք են արգէն, և զանոնք ոչ կը ծախէ, ոչ ալ չքաւորներուն կուտայ, և ոչ իսկ իր մշակներուն, որոնք անշուշտ ամէնէն յառաջ և ամէնէն աւելի իրաւունք ունեն լաւ վարձատրուելու։ Հարուստը այնպէս կը կարծէ որ ինքը իր կեանքին ալ տէրն է. և երբ իր ամբարները ընդարձակելու վրայ կը մտածէ՝ նոր առատ հունձքերն ալ հիներուն վրայ աւելցնելու համար, մահը կուգայ և նոյն դիշերուն երազներուն մէջ կ'անշուշտցնէ զինքը։

Գ. — Յուզիչ օրինակ մը կը գտնենք Անանիայի և Սափիրայի պատմութեան մէջ։ Առաքեալներու կազմակերպած առաջին և կեղեցիկ կատարելապէս ընկերվարական էր. ամէն բան հասարակաց և ամէնուն համար հաւասար։ Անանիա ուղեց մտնել

այս նոր ընկերութեան մէջ, բայց խորելով իր ծախած արտին դրամէն. սակայն խորհախոթութիւնը երեւան եկաւ, և մահով պատժուեցաւ թէ՛ ինքն Անանիա և թէ՛ իր կիներ Սափիրա՝ իր սուտ վկայութեան համար (կարդալ Գործք Ե. 1-11):

Աւետարանական այս բոլոր առակներով ու օրինակներով կ'ապացուցուի թէ հարստութիւնը պէտք է շահուի ոչ միայն արդար վաստակով, այլ և պէտք է դորձածուի արդարութեամբ՝ մարդկային կեանքին տառապանքներուն և թշուառութիւններուն դէմ:

Նորութիւն մը չէ անշուշտ երբ խնամքով դիտել տանք անգամ մըն ալ թէ դրամը, հարստութիւնը մարդկային կեանքի համար նպատակ մը չէ, այլ միջոց մը կեանքին օրինաւոր պէտքերը հոգալու համար:

Ոսկերեան ուժգին կը չեղան հարստութիւնը քրիստոնէական իմաստով դորձակու պէտքը: Եթէ Աւետարանին ըսկզբունքը դրամի, հարստութեան շուրջ դորձադուրէր քրիստոնէայ աշխարհի մէջ, ո՛չ անտեսական արիւնճուշտ պատերազմներ տեղի պիտի ունենային, ո՛չ ալ «պօղ-չեփկում»ի պէս ընկերային դրութիւններ պիտի ստեղծուէին: Ինչպէս անհատական, նոյնպէս ընկերային կեանքին մէջ հարստութեան (մամոնայի) սխալ հասկըցողութիւնը, սխալ վաստակուիլը, սխալ կիրարկումը, յերեւան բերած են արծաթափրօքիւն, ազատութիւն, գծաքիւն, զոդութիւն, բշտատութիւն, ապրանքիւն, և այլն նման բարոյական վտանգաւոր հիւանդութիւններ, որոնցմէ կը տառապի մարդկութիւնը իր բոլոր էութեամբ:

Անարդար միջոցներով ձեռք բերուած մամոնայով բարեկամներ շահելու փրկիստփայլութիւնը ո՛չ միայն ողջմիտ չէ, այլ և հակառակ է Աւետարանին:

Անիրաւ Տնտեսի առակին մէջ չեղտուած սկզբունքը բոլորովին տարբեր է: Աւետարանը կ'ըսէ. դրամական խնդիրներու մէջ անբասիր եղիք: Եթէ մամոնային հաւատարիմ չէք կրնար ըլլալ, ինչպէս կրնաք ուրեմն հաւատարիմ ըլլալ ձեզի քաղցած ճամբարտութեան, որ ինքնին դե-

բազոյն հարստութիւն մըն է անկողողպտելի:

Կ'արժէ չեղտել թէ Աւետարանին եւ քրիստոնէական զեղադիտութիւնը (կրիստոս) դրամական խնդիրներու մէջ, չառ պարզ է և կատարելապէս մարդասիրական: Հարստութիւնը կեանքին օրինաւոր պէտքերը հոգալու միջոց մըն է, հետեւաբար ան պէտք է բաշխուի և ծաւալի ընկերութեան մէջ, և ոչ թէ դորձածուի և վատնուի պերճանքի, շոտիւթիւններու և զեխութիւններու մէջ, և ևս կամ անշահ և անտոկոս պահուի վարչամակի մէջ ծրարուած և թաղուած հողին մէջ:

Այս սկզբունքը գործադրեց Ամերիկացի նշանաւոր հարուստ մը, հանգուցեալ Քլիվլենտ Տաճ, որ ծանօթ անուն մըն է Հայոց ալ իբրեւ զանձապետը Նիյր Իսր Բըլիփի:

Այս հարուստը պղնձի հանք ունէր, և Ամերիկա Մեծ Պատերազմին պէտք ունէր պղնձի. հետեւաբար Ամերիկեան կառավարութիւնը Տաճէն գնեց իրեն պէտք եղած պղինձը՝ զինն ալ նշանակելով իր կողմէն: Տաճ չափազանց դառաւ իր պղինձին տրուած գինը, և հետեւաբար այդ չափազանց գինէն գոյացած բոլոր շահը, իր մահները չարաստեղծութեամբ, մինչև իր յետին բնիքը նուիրեց Նիյր Իսր Բըլիփի...:

Անիրաւ մամոնային լուսազոյնս գործածութեան ամէնէն աւելի ցնցիչ և ամէնէն աւելի քրիստոնէական մեկնութիւնը եղաւ տսիկա սա մեր ժամանակներու մէջ:

Ո՛րչափ կենսական պէտքեր փառաւորապէս պիտի հոգացուէին, նոյն իսկ մեր Զախմախտուած հայութեան մէջ, եթէ բոլոր հայ հարուստներ հաշուեյարդարութեան մը ենթարկէին իրենց շահերը Ամերիկացի հարուստին պէս...:

Բ. Ե.

